

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Wintra, soudce zpravodaje Tomáše Langáška a soudce Jaromíra Jirsy o ústavní stížnosti stěžovatelky **Anny B. (jedná se o pseudonym)**, zastoupené JUDr. Lucií Hrdou, advokátkou, sídlem Vinohradská 343/6, Praha 2, proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 2. dubna 2024 č. j. 13 To 40/2024-379, za účasti **Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích** jako účastníka řízení a **Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové** jako vedlejšího účastníka řízení takto:

- I. **Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 2. dubna 2024 č. j. 13 To 40/2024-379 byla v části, již bylo rozhodnuto o nároku stěžovatelky na náhradu nemajetkové újmy, porušena stěžovatelčina základní práva zaručená čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. **Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 2. dubna 2024 č. j. 13 To 40/2024-379 se v části, již bylo rozhodnuto o nároku stěžovatelky na náhradu nemajetkové újmy, ruší.**

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Ústavní soud tímto nálezem zrušil napadené rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích (dále jen „krajský soud“) v části týkající se nároku stěžovatelky, oběti trestného činu, na náhradu nemajetkové újmy. V této části, kterou krajský soud snížil výši stěžovatelce přiznané náhrady nemajetkové újmy, bylo

rozhodnutí krajského soudu překvapivé a rozporné s principem předvídatelnosti soudního rozhodnutí, čímž byla porušena stěžovatelčina základní práva.

II. Skutkové okolnosti a obsah napadených rozhodnutí

2. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení v návěti uvedeného rozsudku krajského soudu s tvrzením, že jí bylo porušeno její ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) ve spojení s principem zakotveným v čl. 2 odst. 2 Listiny a s právem na legitimní očekávání plynoucím z čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

3. Z ústavní stížnosti a vyžádaného soudního spisu plyne, že stěžovatelka v trestním řízení proti obviněnému vystupovala jako poškozená. V tomto řízení soudy rozhodovaly také o nároku poškozené na náhradu nemajetkové újmy.

4. Okresní soud v Pardubicích (dále jen „okresní soud“) rozhodl rozsudkem ze dne 18. prosince 2023 č. j. 1 T 152/2023-348 tak, že obviněného (obžalovaného) uznal vinným z přečinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, přečinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku (skutek pod bodem I) a dále ze zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku a přečinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku (skutek pod bodem II). Za uvedené trestné činy a sbíhající se přečin porušování domovní svobody a přečin krádeže ukončený ve stádiu pokusu, za něž byl dřívějším rozsudkem okresního soudu obžalovaný uznán vinným, okresní soud uložil obžalovanému souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání čtyř let a trest propadnutí věci. Dále okresní soud přiznal stěžovatelce jako poškozené trestným činem nárok na náhradu nemajetkové újmy ve výši 250 000 Kč. Se zbytkem nároku a s nárokem na náhradu škody ji odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních (dále též „civilní řízení“).

5. Proti rozsudku okresního soudu se odvolal obžalovaný i státní zástupkyně. Obžalovaný se odvolal proti výroku o vině ohledně skutku pod bodem II a do výroků na tento výrok obsahově navazujících. Státní zástupkyně podala odvolání do výroku o trestu v neprospěch obžalovaného. Krajský soud zrušil rozsudek okresního soudu ve výroku o trestu odnětí svobody a ve výroku o náhradě nemajetkové újmy. Nově rozhodl tak, že obžalovanému uložil souhrnný trest odnětí svobody v trvání čtyř a půl let; povinnost uhradit stěžovatelce náhradu nemajetkové újmy snížil na 150 000 Kč.

III. Argumentace stěžovatelky

6. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá, že odvolací soud nepřipustným způsobem překročil rozsah odvolacího přezkumu. Z obsáhlých citací komentářové literatury k § 254 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, dovozuje, že krajský soud nebyl s ohledem na obsah odvolání obžalovaného oprávněn přezkoumávat a měnit výrok o náhradě nemajetkové újmy. Obžalovaný podle stěžovatelky v odvolání v zásadě namítal pouze to, že nebyly prokázány některé aspekty skutku pod bodem II. Stěžovatelka

na základě toho tvrdí, že odvolací soud měl kromě výše trestu přezkoumat, zda byly skutečnosti týkající se skutku pod bodem II dostatečně prokázány. Pouze v případě, že by odvolací soud naznal, že prokázání bylo nedostatečné, mohl na základě návaznosti dalších výroků přezkoumat a měnit i tyto výroky. Krajský soud však takové vady neshledal, a přesto přezkoumal a změnil výrok o náhradě nemajetkové újmy. Učinil tak nepochopitelně při zpřísnění trestu a mimo odvoláním napadené výroky a vytýkané vady. Tím krajský soud podle stěžovatelky překročil svou přezkumnou pravomoc a porušil princip legality a zákaz libovůle státní moci zakotvený v čl. 2 odst. 2 Listiny.

7. Dále stěžovatelka brojí proti netransparentnímu odůvodnění snížení náhrady nemajetkové újmy ze strany krajského soudu. Krajský soud snížení odůvodnil pouze výčtem jiných případů s podobnou právní kvalifikací a výší přiznané náhrady nemajetkové újmy. Tento postup, zvláště výběr srovnávaných případů, však podle stěžovatelky působí arbitrárně či dokonce jako vedený snahou najít důvody pro snížení náhrady nemajetkové újmy. V judikatuře lze ostatně najít i srovnatelné případy, kde byla přiznaná náhrada naopak vyšší.

IV. Vyjádření účastníků řízení

8. Ústavní soud si vyžádal soudní spis a vyzval účastníka a vedlejší účastníky řízení, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili.

9. Krajský soud uvedl, že neporušil ústavně zaručená práva stěžovatelky. Obžalovaný v odvolání výslovně navrhl, aby odvolací soud zrušil výrok o vině pod bodem II a výroky o uložených trestech, jakož i výroky na rušené výroky navazující, a aby ve věci sám rozhodl. Nadto krajský soud dodal, že k přezkumu výroku o náhradě nemajetkové újmy by musel přistoupit i s ohledem na § 254 odst. 3 trestního řádu, neboť obžalovaný podal odvolání i do výroku o vině za spáchání skutku pod bodem II. Podle obžalovaného tak mělo jeho jednání menší rozsah a závažnost, než tvrdila stěžovatelka. Z pohledu těchto námitek tak považoval krajský soud za nezbytné přezkoumat i přiměřenost finančního odškodnění poškozené za nemajetkovou újmu. Je-li napaden výrok o vině, musí se odvolací soud vždy zabývat i výrokem o trestu a dalšími navazujícími výroky. Ve vztahu k přiznané částce náhrady nemajetkové újmy krajský soud vysvětlil, že postupoval s ohledem na srovnatelné případy zmíněné v materiálu Nejvyššího soudu „Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností.“ Závěrem krajský soud Ústavnímu soudu navrhl, aby ústavní stížnost zamítl jako nedůvodnou.

10. Ústavní soud poslal vyjádření krajského soudu na vědomí stěžovatelce. Krajské státní zastupitelství se k ústavní stížnosti nevyjádřilo.

11. Odsouzený se prostřednictvím právního zástupce vzdal postavení vedlejšího účastníka řízení ve smyslu § 28 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

V. Věcné posouzení ústavní stížnosti

V. A) Překročení rozsahu přezkumu odvolacím soudem

12. Ústavní soud nepřisvědčil námitkám, v nichž stěžovatelka poukazovala na porušení principu vázanosti odvolacího soudu obsahem podaného odvolání. Nutno předeslat, že výklad podústavního procesního předpisu je primárně věcí obecných soudů. Překročení rozsahu přezkumu prvostupňového rozhodnutí odvolacím soudem v rozporu se zákonným vymezením podle § 254 trestního řádu by však obecně mohlo vést k porušení stěžovatelčina práva na soudní ochranu ve spojení s principem legality zakotveným v čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny. Ústavní soud nicméně dospěl k závěru, že krajský soud v nyní posuzovaném případě nepostupoval v rozporu s § 254 trestního řádu.

13. Obžalovaný se proti rozsudku okresního soudu odvolal podáním ze dne 11. ledna 2024, v němž odvolání směřoval „jak do výroku o vině, tak i do výroku o trestu napadeného rozhodnutí.“ V podání ze dne 24. ledna 2024, kterým odvolání odůvodnil, pak uvedl, že „odvolání směřuje do výroku o vině ohledně skutku popsaného pod bodem II napadeného rozsudku, a tím i do výroků uvedeného rozsudku, které na tento výrok o vině obsahově navazují, tedy zejména výroků o uložených trestech.“ V závěru podání obžalovaný krajskému soud navrhl, aby zrušil „výrok II napadeného rozsudku, výroky o uložených trestech, jakož i výroky navazující na rušené výroky (...)“. Krajský soud na základě toho v návětí označeném rozsudku (bod 13) vymezil rozsah odvolacího přezkumu tak, že přezkoumal podle § 254 odst. 1 trestního řádu zákonnost a odůvodněnost výroku napadeného rozsudku okresního soudu pod bodem II a výrok o trestu a o náhradě škody a nemajetkové újmy, jakož i správnost postupu předcházejícího řízení.

14. Ústavní soud dospěl k závěru, že výše citované formulace v odvolání obžalovaného a zejména jeho doplnění otevřely krajskému soudu cestu k přezkumu výroku prvostupňového rozhodnutí o náhradě nemajetkové újmy podle § 254 odst. 1 trestního řádu. Ve vztahu k doplňujícímu podání obžalovaného z 24. ledna 2024 je třeba poznamenat, že trestní řád v případě odvolání [na rozdíl od úpravy dovolání (§ 265f odst. 2) a stížnosti pro porušení zákona (§ 267 odst. 2)] nezakazuje měnit rozsah, ve kterém je prvostupňový rozsudek napadán, a důvody odvolání i po uplynutí odvolací lhůty podle § 248 trestního řádu. Na základě toho se dovozuje, že není vyloučeno doplňovat odvolání i po uplynutí lhůty k podání odvolání, jakkoli jde o postup, který komplikuje rozhodování odvolacích soudů a oslabuje význam dodržování obsahových náležitostí odvolání (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2020 č. j. 6 Tdo 1169/2020-200, bod 17). Krajský soud tak mohl uzavřít, že obžalovaný odvoláním napadl výrok prvostupňového rozsudku o vině ohledně skutku popsaného pod bodem II a navazující výroky, přičemž z nich výslovně zmínil výroky o trestu. Z logiky a dikce trestního řádu přitom plyne, že adhezní výrok o náhradě škody či nemajetkové újmy poškozených je vedle výroku o trestu dalším typickým výrokiem, který má svůj podklad ve výroku o vině (PURY, František. § 254 [Přezkoumání výroků rozsudku a řízení]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013), a lze jej proto považovat za navazující výrok. Krajský soud tak nepochybil, když výrok o náhradě nemajetkové újmy přezkoumal na základě odvolání obžalovaného, v němž napadl také výroky navazující na výrok o vině.

15. Co se týče důvodů vytýkaných odvoláním, je třeba přisvědčit stěžovateli, že obžalovaný nepoukazoval na žádné vady rozhodnutí okresního soudu o adhezním výroku. Je také pravda, že současná koncepce odvolacího přezkumu v trestním řízení posílila dispoziční princip na úkor dříve dominantního revizního principu. Odvolací soud je tak zásadně vázán obsahem podaného odvolání a vytýkanými vadami. Trestní řád, resp. zákonodárce však zmíněnou zásadu modifikoval zakotvením některých výjimek, jejichž účelem je ochrana odvolatelů, zvláště práva neznalých. To je zjevně cíl ústavně legitimní ve světle ústavní garance legality trestního stíhání dle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny. V tomto ohledu trestní řád stanoví, že odvolací soud přihlíží i k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání (§ 254 odst. 1 trestního řádu *in fine*). Jelikož Ústavní soud výše uvedl, že krajský soud nepochybil, když dovodil, že obžalovaný odvoláním napadl také výrok o náhradě nemajetkové újmy, je třeba uzavřít, že krajský soud neporušil ani stěžovatelčina základní práva, když tento adhezní výrok přezkoumal z hlediska přiměřenosti výše přiznané náhrady nemajetkové újmy v rozsahu předvídaném § 254 odst. 1 trestního řádu, tedy z hlediska jeho zákonnosti a správnosti (přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 30. srpna 2019 sp. zn. II. ÚS 2549/19, bod 13, podle něhož odvolací soud může rozhodnout i na základě jiných argumentů než těch uplatněných v odvolání).

16. S ohledem na tento dílčí závěr se Ústavní soud nebude vyslovovat k alternativní argumentaci ustanovením § 254 odst. 3 trestního řádu, kterou krajský soud předestřel ve vyjádření k ústavní stížnosti. Rozhodující je odůvodnění samotného rozsudku, v němž krajský soud jasně vymezil rozsah odvolacího přezkumu na základě § 254 odst. 1 trestního řádu, nikoliv odstavce 3 téhož ustanovení.

V. B) Překvapivost rozhodnutí odvolacího soudu

17. Přesto Ústavní soud naznal, že je nutné ústavní stížnosti vyhovět.

18. Ústavní soud dospěl k závěru, že ačkoliv krajský soud byl oprávněn přezkoumat i výrok o náhradě nemajetkové újmy, v části, kterou snížil výši stěžovatelce přiznané náhrady, byl jeho rozsudek pro stěžovatelku a k její tíži překvapivý, a tedy rozporný s principem předvídatelnosti soudního rozhodnutí ve smyslu níže uvedené judikatury Ústavního soudu. Tím došlo k porušení stěžovatelčiných práv zaručených čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

19. Stěžovatelka v ústavní stížnosti nerozporovala rozsudek krajského soudu pro překvapivost výslovně. Z obsahu její ústavní stížnosti lze však dovodit, že brojila i proti jeho překvapivosti. Stěžovatelka totiž opakovaně uvedla, že proti výroku o náhradě nemajetkové újmy žádná ze stran nic nenamítala, nikdo jej nezpochyboval, a přesto jej krajský soud změnil. Domnívající se, že adhezní výrok odvoláním ani nebyl napaden, tedy neočekávala jeho změnu ve svůj neprospěch, zvláště za situace, kdy výrok o vině zůstane nedotčen, resp. dokonce dojde ke zprísnění uloženého trestu. Ústavní soud připomíná, že není vázán právní kvalifikací tvrzení obsažených v ústavní stížnosti a může jí vyhovět i z jiných než namítaných důvodů [viz přiměřeně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2018 sp. zn. II. ÚS 3976/17 (N 81/89 SbNU 231), bod 23, či nálezy ze dne 16. dubna 2019 sp. zn. III. ÚS 1237/18 (N 59/93 SbNU 269), bod 11].

20. Na poli postavení poškozených v trestním řízení došlo v posledních letech ke značnému legislativnímu, judikatornímu i doktrinárnímu vývoji směrem k silnější

ochraně jejich práv [náleží Ústavního soudu ze dne 8. srpna 2017 sp. zn. Pl. ÚS 32/16 (N 139/86 SbNU 369; 345/2017 Sb.), bod 58]. Poškozené již nelze redukovat jen na významný pramen důkazu a doplňkový subjekt trestního řízení (tamtéž, bod 67). Obecné soudy i další orgány činné v trestním řízení musí v trestním řízení postupovat s respektem k právům poškozených, zvláště jde-li o práva ústavně zaručená (náleží Ústavního soudu ze dne 13. března 2024 sp. zn. IV. ÚS 2124/23, bod 18). Adhezní řízení se totiž nenachází mimo ústavní rámec pravidel práva na soudní ochranu. Řádné projednání nároku poškozených na náhradu škody či nemajetkové újmy způsobené trestným činem je neodmyslitelnou součástí naplnění účelu trestního řízení, kterým je rovněž ochrana práv poškozených [náleží Ústavního soudu ze dne 28. února 2017 sp. zn. III. ÚS 2916/15 (N 35/84 SbNU 401), bod 18]. Důvod ke kasačnímu zásahu Ústavního soudu je pak dán především v případech, je-li rozhodnutí o adhezním nároku zatíženo libovůlí či svévolí nebo postupem soudu dojde k porušení základních práv poškozených [náleží Ústavního soudu ze dne 3. srpna 2021 sp. zn. II. ÚS 3003/20 (N 137/107 SbNU 131), bod 23].

21. Jedním ze základních principů plynoucích z práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny) je princip předvídatelnosti soudního rozhodnutí a zákaz vydání překvapivého rozhodnutí. Podle judikatury Ústavního soudu se o překvapivé rozhodnutí jedná mimo jiné tehdy, nedostanou-li účastníci řízení příležitost vyjádřit se k odlišnému hodnocení důkazů [náleží ze dne 9. ledna 2014 sp. zn. III. ÚS 1980/13 (N 1/72 SbNU 23)] nebo k odlišnému právnímu hodnocení [náleží ze dne 31. července 2008 sp. zn. I. ÚS 777/07 (N 134/50 SbNU 181)]. Zákaz překvapivých rozhodnutí samozřejmě neznamená, že by účastníci řízení měli vždy znát závěry soudu ještě předtím, než soud vynese rozhodnutí [náleží Ústavního soudu ze dne 11. ledna 2012 sp. zn. I. ÚS 451/11 (N 8/64 SbNU 77)]. Účastníci řízení však musí mít možnost účinně argumentovat ve vztahu ke všem otázkám, na jejichž řešení bude rozhodnutí soudu spočívat [náleží Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2016 sp. zn. I. ÚS 2315/15 (N 64/81 SbNU 99), bod 42]. Účastníkům řízení by mělo být zřejmé, které otázky jsou pro řešení věci relevantní, ať už jde o otázky skutkové, nebo právní. Je třeba jim umožnit, aby se ke všem těmto otázkám mohli vyjádřit a aby mohli účinně uplatnit své argumenty (náleží Ústavního soudu ze dne 27. února 2018 sp. zn. IV. ÚS 233/17 (N 34/88 SbNU 479), bod 38).

22. Pro nyní posuzovaný případ je zásadní, že právo na ochranu před překvapivým rozhodnutím svědčí též poškozeným (nálezy Ústavního soudu ze dne 29. listopadu 2023 sp. zn. I. ÚS 1942/23, ze dne 29. listopadu 2023 sp. zn. I. ÚS 1954/23 a ze dne 1. listopadu 2023, sp. zn. IV. ÚS 1971/23).

23. Veden uvedenými východisky Ústavní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí krajského soudu o snížení náhrady nemajetkové újmy stěžovatelky bylo nepředvídatelné a překvapivé. Stěžovatelka se o odlišném náhledu odvolacího soudu na výši náhrady nemajetkové újmy dozvěděla až z odvolacího rozsudku, kterým krajský soud současně zpřísnil trest uložený obžalovanému. Ačkoliv obžalovaný napadl odvoláním i adhezní výrok prvostupňového rozhodnutí (viz výše), neargumentoval nepřiměřeností výše přiznané kompenzace. O otázce přiměřenosti výše náhrady nemajetkové újmy nepadlo jediné slovo ani během veřejného zasedání u krajského soudu konaného 2. dubna 2024. Po zahájení veřejného zasedání obhájce obžalovaného odkázal na písemné vyhotovení odvolání a dodal, že tvrzení stěžovatelky, že ji měl obžalovaný spoutat v autě a ohrožovat nožem, je podloženo pouze její vlastní výpovědí. Státní zástupce zejména uvedl, že trest uložený obžalovanému okresním soudem je nepřiměřeně mírný a že výpověď poškozené

byla konstantní. Obžalovaný v rámci práva posledního slova nic neuvedl. Poté již následovalo jen přerušení za účelem porady senátu a následné vyhlášení rozsudku (protokol o veřejném zasedání na č. l. 376 a násl.). V něm odvolací soud potvrdil výrok o vině obžalovaného ohledně obou skutků a uložil mu přísnější trest. Jinými slovy, během odvolacího řízení se nevyskytla jediná indicie nasvědčující záměru krajského soudu výrazným způsobem snížit náhradu nemajetkové újmy přiznanou stěžovatelce. Z těchto důvodů nelze klást stěžovatelce, respektive její zmocněnkyni, za vinu, že se nedostavila k veřejnému zasedání. Na veřejném zasedání o otázkách spojených s adhezním výrokem nepadlo ani slovo a z předchozího průběhu řízení, zejména podaných odvolání a následných doplnění, se to nedalo ani předpokládat.

24. Podstatné je, že na základě průběhu celého řízení stěžovatelka nemohla předvídat výrazné snížení přiznané náhrady její nemajetkové újmy, k němuž krajský soud přistoupil. V důsledku postupu krajského soudu bylo stěžovatelce znemožněno naplánovat a přizpůsobit svou procesní strategii, právní a skutkové námítky, a ve výsledku i efektivně realizovat svá práva vzniklá z titulu postavení poškozené, respektive zvláště zranitelné oběti trestného činu. Tento výsledek považuje Ústavní soud za neústavní a porušující základní práva stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Svým postupem krajský soud porušil rovněž zásadu rovnosti účastníků řízení ve smyslu čl. 96 odst. 1 Ústavy a čl. 37 odst. 3 Listiny. Upozadění role poškozené vedlo k disproporčnímu přístupu krajského soudu, neboť obžalování a poškození si mají být ve vztahu k výroku o náhradě škody či nemajetkové újmy zásadně rovni [náleží Ústavního soudu ze dne 9. října 2012 sp. zn. II. ÚS 289/12 (N 170/67 SbNU 83), bod 36].

25. Zrušením části napadeného rozsudku Ústavní soud otevřel krajskému soudu prostor znovu rozhodnout o náhradě nemajetkové újmy, čemuž bude předcházet možnost stěžovatelky se k uvedeným otázkám vyjádřit (§ 314h trestního řádu). Je třeba uvést, že odůvodnění adhezního výroku musí splnit všechny požadavky na náležité odůvodnění vyplývající z čl. 36 odst. 1 Listiny [náleží Ústavního soudu ze dne 24. července 2024 sp. zn. IV. ÚS 855/24, bod 14; náleží ze dne 12. května 2020 sp. zn. IV. ÚS 3754/19 (N 95/100 SbNU 130), bod 11]. I v tomto ohledu vykazoval napadený rozsudek krajského soudu deficit. Krajský soud v rozsudku uvedl, že vycházel z „materiálu Nejvyššího soudu“ o přiznávání nemajetkové újmy a následně vyjmenoval několik případů a přiznaných částek. Na základě porovnání těchto částek s případem stěžovatelky konstatoval, že je namíste podstatné snížení přiznané náhrady. Takové odůvodnění však z hlediska výše uvedených požadavků neobstojí. Nejasný a nespecifický odkaz na „materiál Nejvyššího soudu“ nepředstavuje dostatečně identifikovaný podklad. Z toho pak vyplývá, že jasná nejsou ani kritéria výběru srovnávaných případů, z nichž krajský soud vycházel, a nelze tak určit, zda došlo ke korektnímu srovnávání. Konečně je na místě upozornit, že Ústavní soud již v minulosti judikoval, že příliš nízká náhrada nemajetkové újmy, která nebere dostatečným způsobem v potaz specifické postavení poškozených jako zvláště zranitelných obětí, může mít za následek porušení práva poškozených na nedotknutelnost osoby a soukromí ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny ve spojení s právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny (náleží Ústavního soudu ze dne 27. června 2023 sp. zn. I. ÚS 1222/22).

26. Jak vyplývá z citovaného nálezu sp. zn. IV. ÚS 855/24, uvedené problémy nelze zhojit ani odkázáním poškozených na řízení ve věcech občanskoprávních za situace, kdy zjištěný skutkový stav umožňuje posoudit nárok na náhradu újmy (byť jen zčásti)

v adhezním řízení. Krajský soud proto o výši náhrady nemajetkové újmy stěžovatelce znovu rozhodne a svůj závěr náležitě a důkladně odůvodní, zejména pokud se odchýlí od výše přiznané okresním soudem.

VI. Závěr

27. Ústavní soud uzavírá, že krajský soud nerespektoval ústavní požadavek předvídatelnosti svého rozhodnutí. Tím porušil ústavně zaručené právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny a právo na rovnost v řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny.

28. Ústavní soud proto vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích v části, jíž bylo rozhodnuto o nároku stěžovatelky na náhradu nemajetkové újmy [§ 83 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 7. listopadu 2024

Jan Wintr
předseda senátu